

NaPol-Intel

Nationalisering van de politionele informatie in België (1918-1961): Democratiseringsprocessen en bureaucratisch kennisbeheer

DUUR
 15/12/2019 – 15/03/2024

BUDGET
 602 732 €

PROJECT BESCHRIJVING

Het project NaPol-Intel neemt de centralisatieprocessen van politiediensten onder de loep, alsook hun impact op politionele informatievergaring, vanaf het einde van de Eerste Wereldoorlog tot begin jaren 1960. Het 19de-eeuwse België was nog gekenmerkt door een sterke lokale autonomie. Lokale politiediensten onder het gezag van de burgemeesters namen de hoofdmoot van de “reguliere” politietaken voor hun rekening, terwijl de Rijkswacht nog een bijrol speelde. Na de Eerste Wereldoorlog gaan toenemende sociaal-politieke spanningen gepaard met een opgedreven centralisatie van politiediensten op nationaal niveau, waaronder de oprichting van de Algemene Rijkspolitie in 1934. De tweede Duitse bezetting en de naoorlogse periode versterken deze centralisatieprocessen nog. De uitvaardiging van de organieke wet op de Rijkswacht in 1957 maakt van dit korps een centraal knooppunt in het Belgisch politioneel systeem.

Het project heeft als doel de verbanden te analyseren tussen de verregaande wijzigingen in de Belgische samenleving en de centralisatie van de politiediensten tijdens een periode die een fundamentele contradictie met zich meedraagt: het democratiseringsproces en de pacificatie van de sociale verhoudingen kenden blijkbaar een evenknie in de oprichting van steeds radicalere tegenkrachten. Er zal ook worden onderzocht hoe de politionele informatievergaring tot stand kwam, hoe die inlichtingen werden verspreid en gebruikt om te bepalen hoe het informatie-beheer het beleid en de praktijk van de politie- en veiligheidsdiensten van ons land heeft vormgegeven en gelegitimeerd. Om deze vragen te onderzoeken, werden twee centrale assen gedefinieerd: de handhaving van de openbare orde en de bescherming van de morele orde. Deze twee thema's moeten toelaten om een beter begrip te krijgen van de democratiseringsprocessen binnen de Belgische samenleving in de 20ste eeuw en van hoe de Staat omging met de inname van het openbaar domein, de toegenomen vrijheid van meningsuiting en de grotere vrijheid van politiek actievoeren, dat alles binnen een context van - door de groeiende overheidsinterventie teweeggebrachte - grensverschuivingen tussen de publieke en de private sfeer.

NaPol-Intel

Dit onderzoek heeft het grote voordeel dat het gepaard gaat met de behandeling en ontsluiting van onontgonnen en tot op heden ontoegankelijke archieven gevormd door de Algemene Rijkspolitie en de Rijkswacht. Deze nieuwe archiefbestanden zullen worden onderworpen aan zeer nauwkeurige historische analysemethoden. Het begrip "politieele informatie" wordt ontleend aan de hand van bronnen die meer licht zullen werpen op de geschiedenis van zowel deze gegevens als van de agenten die hen opstelden en de plaatsen waarbinnen ze circuleerden. In dit verband wordt een gedetailleerde cartografie opgezet van de instellingen betrokken bij het Belgisch politieel systeem. Bijzondere aandacht zal daarbij uitgaan naar individuen die deel uitmaakten van deze centrale organen in het politieel netwerk. De archieven waarop dit project steunt, lenen zich immers voor een prosopografische benadering die kan aansluiten bij de biografische gegevens verzameld in de databank Digithemis. De bewerkings- en archiveringsmethoden van politieele informatie kunnen voortaan beter worden geanalyseerd, om zicht te krijgen op de bureaucratische praktijken die de ruwe data omzetten in een daadwerkelijk veiligheidsbeleid. Tenslotte omvat het project ook het cruciale onderzoek naar personen die het voorwerp uitmaakten van de politieele informatievergaring om de aard van de risico's te begrijpen die de Staat viseerde in de opbouw van zijn veiligheidsbeleid. Zij weerspiegelen immers de fenomenen die het centraal gezag beschouwde als sociale en politieke gevaren en vormen als dusdanig een onmisbare sleutel voor een beter inzicht in het veiligheidsbeleid.

De ontsluiting van archiefbestanden voor inzage door de leden van het project en door de Belgische of internationale wetenschapswereld betekent dat belangrijke onderdelen van de collecties van het Algemeen Rijksarchief worden gevaloriseerd en dat nieuwe historische onderzoeksvelden blootliggen. Als dusdanig wil dit project de basis leggen voor ruimere en duurzame wetenschappelijke discussies, via de organisatie van wetenschappelijke seminars en workshops. De resultaten van het project zullen worden gepubliceerd (wetenschappelijke bijdragen en akten van het slotcolloquium) en de berichtgeving naar het ruime publiek zal via sociale media verlopen. Belangrijke archiefstukken zullen online worden gezet op de website van het Rijksarchief. Bovendien zal de expertise opgebouwd binnen het project worden verspreid via bijdragen aan MENEPOLHIS 2.0, een website gewijd aan het onderzoek naar politieele overwegingen en veiligheidsbesognes vanuit sociaal-historisch perspectief. Politiediensten en veiligheidsprofessionals zullen eveneens worden uitgenodigd om de onderzoeksresultaten te bespreken. Daarnaast zullen vormingsmodules worden aangeboden aan politieacademies, aan de Federale Politie en aan perifere organisaties. Tenslotte gaan de universitaire partnerinstellingen onderzoekseminaries en Masterverhandelingen lanceren, gericht op verdere ontwikkeling van de wetenschappelijke kennis van de Belgische politiediensten tijdens de 20ste eeuw.

CONTACT INFORMATIE

Coördinator

Dr. Michaël Amara

Algemeen Rijksarchief (ARA)

Michael.Amara@arch.be

<https://www.arch.be/index.php?l=nl&m=over-ons&r=whoiswho&w=amara-michael>

Partners

Prof. Dr. Margo De Koster

Universiteit Gent (UGent)

Faculteit Letteren en Wijsbegeerte – Vakgroep Geschiedenis

Margo.DeKoster@UGent.be

<https://research.flw.ugent.be/nl/margo.dekoster>

Prof. Dr. Xavier Rousseaux

Université catholique de Louvain (UCLouvain)

Centre d'Histoire du Droit et de la Justice (CHDJ)

xavier.rousseau@uclouvain.be

<https://uclouvain.be/fr/repertoires/xavier.rousseau>

LINKS

<https://www.arch.be/index.php?l=nl&m=lopend-onderzoek&r=onderzoeksprojecten&pr=napol-intel-nationalisatie-van-de-politieele-informatievergaring-in-belgie-1918-1961-democratiseringsproces-en-bureaucratisch-kennisbeheer>

<https://www.menepolhis.eu/>